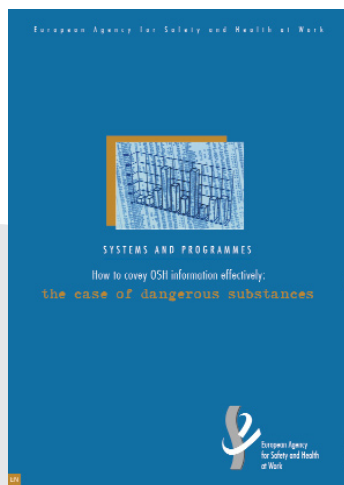

Jak účinným způsobem sdělovat informace o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci: případ nebezpečných látek

Summary of an Agency report

Úvod

Podle právních předpisů EU je zaměstnavatel odpovědný za to, aby zaměstnanci byli informováni a konzultováni o nebezpečných látkách, které se vyskytují na pracovišti, zdravotních a bezpečnostních rizicích, ochranných a preventivních opatřeních (1). Zaměstnavatel je povinen informovat nejenom vlastní zaměstnance a jejich zástupce, ale také externí pracovníky (2). Informace musí být poskytovány způsobem, který je adekvátní vzhledem k výsledku hodnocení rizik. Nejjednodušším způsobem může být ústní sdělení a nejpokročilejším například individuální pokyny a školení spojené s poskytnutím informací v písemné

formě.

Pro osoby, které jsou zapojeny do systému opatření na zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti (zaměstnavatelé nebo zástupci zaměstnanců pro BOZP), je někdy obtížné získat konkrétní a praktické informace o nebezpečných látkách.

Z těchto důvodů a pro účely Evropského týdne pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci 2003 Agentura shromáždila několik příkladů správné praxe, z nichž je zřejmé, jak funguje účinný přenos informací pro různé cílové skupiny a jak vyhodnotit vhodnost informací poskytovaných těmto skupinám. Záměrem je poskytnout tvůrcům strategických dokumentů, dodavatelům chemických látek, výzkumným pracovníkům, odborníkům na bezpečnost práce, zaměstnavatelům a subjektům stojícím mezi výše uvedenými cílovými skupinami (například sociálním partnerům) praktické informace pro podporu, přizpůsobení a hodnocení jejich přístupu k této problematice.

Bylo vybráno devatenáct příkladů správné praxe z celé Evropy. Tyto příklady byly zařazeny do skupin podle úrovně, na níž se s informacemi pracovalo.

Vnitropodniková úroveň

- Globálně integrovaný proces řízení bezpečnosti při práci ve vývojovém středisku firmy Lilly (Belgie).
- Informování zaměstnanců o nebezpečných vlastnostech chemických produktů – Polimeri Europa (Itálie).
- Nízkonákladové řešení – náhrada a vyřazení nebezpečných chemikálií a postupů (Řecko).
- Výroba komponentů ve firmě Glanbia: Zapojení zaměstnanců do projektu náhrady technických plynů (Irsko).

Dodavatelská úroveň

- Audity firmy Würth Oy zabývající se chemickou bezpečností pro zákazníky (Finsko).
- Logistický systém prevence a řízení zaměřený na nehody způsobované chemickými látkami a přípravky (Itálie).
- Vzorový kontrolní seznam pro zpracování bezpečnostních listů (Švédsko).

Úroveň odvětví:

- GISBAU: Bezpečné používání chemikálií ve stavebnictví (Německo).

- UVITECH: Technologie UV vytvrzování v polygrafickém průmyslu (Belgie, Německo, Francie, Velká Británie).
- Hodnocení biologických rizik při výrobě masných výrobků (Francie).
- LAB-Link – Lidské zdroje a pracovní prostředí laboratoří (Dánsko).

Jiná opatření zaváděná třetími stranami

- Strategie zacházení s látkami (SOMS): experimentální projekty (Nizozemsko).
- Odvětvová iniciativa za tiskárny bez organických rozpouštědel (z Dánska do Německa a dále do Evropy).
- Základní pokyny pro kontrolu zdraví nebezpečných látek v klasické podobě (COSHH Essentials) a v elektronické verzi (e-COSHH) (Velká Británie).
- Bezpečnost a strategie ochrany zdraví při biologických nebezpečích v Rakousku.
- PIMEX – vizualizace tělesného zatížení (Rakousko).
- Národní síť center informací o azbestu (Francie).
- Program zabývající se chemickými látkami s biologickými činiteli – Instituto Navaroo de Salud Laboral (Španělsko).
- Mezinárodní karty chemické bezpečnosti (Mezinárodní organizace práce).

Příprava úspěšné strategie pro komunikaci o nebezpečných látkách

1. Definice problému

- Analýza současného stavu a možností.
- Hodnocení povahy a rozsahu problémů.
- Vyhledání zkušeností a znalostí, které byly získány dříve jinými subjekty a které budou sloužit jako vstup do projektu.

Experimentální projekty – Nizozemsko

V roce 1999 schválila nizozemská vláda novou politiku a strategii pro chemické látky nazvanou „Strategie zacházení s látkami“. Na podporu této strategie vláda rozhodla o zřízení experimentálních projektů („zkušebních zahrad“), které jsou provozovány vždy s několika partnery na úrovni podnikové, v rámci dodavatelského řetězce i celého odvětví. Cílem je vyzkoušet postupy obsažené v tomto novém strategickém dokumentu přímo na pracovištích, přičemž se usiluje o lepší poskytování nezbytných informací a práci s nimi s ohledem na konkrétní cílové skupiny.

2. Příprava sdělení

Obsah

- Při přípravě sdělení je třeba vycházet ze spolehlivých, úplných a vyčerpávajících informací.
- Způsob sdělování informací musí odpovídat jejich obsahu. Sdělení musí být cílené a užitečné. Příkladem může být poskytnutí informací zaměstnancům a jejich zástupcům pro bezpečnost o nebezpečných aspektech, rizicích, výsledcích hodnocení a preventivních metodách.
- Hloubka podrobností a forma sdělení závisí na cílové skupině. Sdělení musí být přizpůsobeno jejím potřebám, schopnosti porozumět a jazyku.

(1) Článek 10 rámcové směrnice 89/391/EHS a článek 8 směrnice o chemických látkách (98/24/ES).

(2) Další informace a kontrolní seznamy informací o nebezpečných látkách jsou obsaženy v informačních listech, které agentura připravila na podporu Evropského týdne pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci 2003, například Fakta 35: *Poskytování informací o nebezpečných látkách* nebo Fakta 41: *Biologické materiály (agens)*.

- Ne každá cílová skupina potřebuje vyčerpávající informace. Je nutné si ujasnit, jestli potřebují informace spíše teoretické nebo praktické, případně obojí.
- Ve kterých oblastech chybí znalosti a jak je možné tuto situaci řešit? Obsah sdělení musí být formulován pružně, aby bylo možné ho přizpůsobit potřebám každého jednotlivce.
- Důležité je rovněž soustavně monitorovat, vyhodnocovat a zlepšovat informace, s nimiž se pracuje.

Spolupracující subjekty

- Snažte se vyhledávat partnery s příslušnými odbornými zkušenostmi, kteří vám pomohou zlepšovat kvalitu a spolehlivost programu.

Hodnocení biologických rizik při zpracování masa - Francie

Cílem programu bylo definovat a lokalizovat biologická rizika, která se vyskytují při stahování jatečných zvířat z kůže a bourání masa. Postupně byla zkoumána jednotlivá rizika krok za krokem. Cílem bylo také posílit vnímání rizik jednotlivými pracovníky. Za tímto účelem bylo provedeno obecné a specializované školení na pracovišti a vypracována nová strategie pro snížení rizika a zavedení ochranných opatření. Získané informace byly použity pro řadu seminářů a přednášek nejenom pro místní posluchače, ale i na mezinárodní úrovni.

3. Předávání sdělení

- Vyberte nejvhodnější způsob a nejlepší dostupnou technickou podporu.
- Způsoby předávání sdělení: školení nebo porady, semináře, workshopy, instruktážní kurzy, tiskové materiály, mobilní výstavy, předvádění, informační linky.
- Prostředky pro předávání sdělení: letáky, plakáty, brožury, CD-ROM, videokazety, kontrolní seznamy.
- Formy sdělení a prostředky je nutné přizpůsobit s ohledem na délku, složitost a charakter předávaných informací v souvislosti s potřebami cílových skupin.
- Používejte interaktivní nástroje, čímž zvýšíte zájem uživatelů.
- Zajistěte, aby nástroje k předávání informací byly snadno dostupné a aby informace, které přenášejí, byly jasné a srozumitelné.

4. Příjem sdělení

- Snažte se zainteresovat cílovou skupinu a podporujte jejich zájem o aktivní spolupráci.
- Pravidelně informujte o změnách, aby příjemci informací považovali program za svůj vlastní.
- Otevřeným způsobem informujte o cílech a o shromažďování informací. Zůstaňte otevření pro další interakci.
- Uvedte náklady programu a jeho přínosy.

Audit chemické bezpečnosti pro zákazníky – Finsko

Špičková finská velkoobchodní firma zavedla zdarma tento audit pro své zákazníky v rámci propagace řady výrobků, které se vyznačují šetrností k životnímu prostředí. Audit se skládá z několika stupňů, v nichž jsou prozkoumány všechny části firmy zákazníka. Většina zákazníků má zájem spolupracovat, což dále zlepšuje možnosti komunikace o daném výrobku a v obecné rovině i vztahy mezi dodavatelem chemikálií a zákazníkem.

5. Sběr informací a následná zpětná vazba

- K vyhodnocování informací využijte audity, průzkumy nebo dotazníkové akce. Tímto způsobem také udržujte informace aktuální a v případě potřeby obsah sdělení vhodným způsobem korigujte.

- Kvantitativně vyhodnocujte dosažený efekt spolu s úrovní odezvy a celkovým pokrokem v dané oblasti. Odezva může být v rozsahu od prostého porozumění a zapamatování obsahu sdělení až po dodržování příslušných pokynů nebo vyvíjení konkrétní činnosti.
- Konzultujte zaměstnance, jichž se program týká, přímo na pracovišti a zjišťujte jejich návrhy a názory. Zapojte je, aby se aktivně podíleli na změnách.

Zapojení pracovníků do projektu náhrady technického plynu – Irsko

Během výroby komponentů pro potravinářský průmysl se používal chlór jako dezinfekční prostředek pro úpravu vody.

Provozování chlórovacího zařízení bylo spojeno se značným rizikem pro obsluhu. Po konzultaci s pracovníky byla zavedena bezpečnější metoda pro úpravu vody.

Bezpečnostní listy jsou nejběžněji dostupným zdrojem informací. Je třeba zajistit, aby bezpečnostní listy poskytované dodavateli byly dány k dispozici zaměstnancům nebo jejich zástupcům. Bezpečnostní listy obsahují informace o vlastnostech jednotlivých látek, charakteru s nimi souvisejících rizik, skladování, manipulaci, ochranných pomůckách atd. Používají se pro přípravu databází, instrukčních štítků pro zaměstnance a bezpečnostních návodů. Komplexnost bezpečnostních listů vede k tomu, že jsou určeny hlavně pro odborníky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a pro zaměstnavatele. Pro běžné zaměstnance jsou obecně méně srozumitelné. Všechna rizika, která vznikají při používání výrobku, však často nelze vyhodnotit s předstihem. Totéž platí o všech detailech, které je třeba znát pro zařazení určité látky do výrobního procesu. Bezpečnostní listy obsahují někdy neúplné a někdy dokonce nesprávné informace. Je proto nutné je používat kriticky, což platí i pro případy, kdy jsou používány pro sdělování informací pracovníkům.

Informace z bezpečnostních listů je proto nezbytné doplňovat informacemi z dalších dostupných zdrojů. Informace musí být přizpůsobovány specifickým potřebám cílové skupiny, podmínkám pracoviště a konkrétní situaci v daném podniku.

Kontrolní seznamy pro přípravu a používání bezpečnostních listů – Švédsko

Únik akrylamidu ze staveniště tunelu obrátil pozornost na pochybnou kvalitu bezpečnostních listů poskytovaných dodavateli chemických látek. Švédská federace chemického a plastického průmyslu provedla průzkum bezpečnostních listů a na jeho základě zahájila kampaň za zlepšení jejich obsahu a metod používaných pro sdělování informací koncovým uživatelům. Výsledkem této kampaně bylo vytvoření kontrolního seznamu pro přípravu a studium bezpečnostních listů. Tento kontrolní seznam je volně k dispozici na internetové stránce federace.

Další informace

Kompletní zpráva je k dispozici v angličtině na internetové stránce Agentury na adrese <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> a je možné si ji bezplatně stáhnout do počítače.

Zprávu v tištěné podobě nazvanou How to convey OSH information effectively: the case of dangerous substances (Jak účinným způsobem sdělovat informace o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci: případ nebezpečných látek), vydanou Evropskou agenturou pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci v roce 2003, ISBN 92-9191-044-9, lze objednat u Úřadu pro oficiální publikace ES v Lucemburku (<http://eur-op.eu.int>) nebo od prodejců spolupracujících s tímto úřadem. Cena je 25 eur (bez DPH).

Tento informační list je k dispozici ve všech jazycích EU na adrese <http://osha.eu.int/ew2003/>